

INFORMACIJA O SPROVOĐENJU STRATEGIJE ZAŠTITE OD NASILJA U PORODICI ZA, 2014.GODINU

REZIME

Na prijedlog Ministarstva rada i socijalnog staranja, Vlada Crne Gore usvojila je u junu 2011. godine Strategiju zaštite od nasilja u porodici, koja sadrži: ocjenu stanja i identifikuje ključne probleme u socijalnoj i drugoj zaštiti, kao i ciljeve i mjere za unaprjeđenje socijalne i druge zaštite, a naročito u vezi: podizanja nivoa svijesti građana o problemu nasilja i formiranju stavova o neprihvatljivosti nasilja; razvoja programa za prevenciju nasilja; podrške porodici u prevenciji nasilja; daljeg razvoja normativnog okvira u oblasti zaštite; jačanja saradnje organa, ustanova, organizacija i drugih pravnih i fizičkih lica koja se bave zaštitom; sticanja novih znanja i vještina svih koji se bave zaštitom; unaprjeđena sistema za prikupljanje i analizu podataka i izvještavanja o slučajevima nasilja.

U toku 2014. realizovano je niz istraživanja o percepcijama građana o nasilju kako bi se uočile tendencije u promjenama mišljenja shodno aktivnostima koje se realizuju na ovom polju.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 13.02.2014.godine. usvojila Izvještaj o implementaciji Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarot konvencija). Izradom ovog Izvještaja se pristupilo ispunjavanju međunarodnih obaveza koje proističu iz ratifikacije ove Konvencije (obaveza izvještavanja).

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u saradnji sa Evropskom komisijom organizovalo u februaru 2015.godine ekspertsku misiju, koja je uradila procjenu kapaciteta skloništa za žrtve nasilja, dala detaljan izvještaj i preporuke.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je kao obrađivač, pristupilo izmjenama Zakona o javnom redu i miru ("Službeni list CG", broj 64/11) u cilju njegove kvalitetnije primjene, kao preduslova za prevenciju ugrožavanja javnog reda i mira na javnom mjestu. Istovremeno, kako je strategijom zaštite od nasilja u porodici Zakon o javnom redu i miru prepoznat kao jedan od zakona kojim se reguliše oblast nasilja u porodici, to će izvršenim izmjenama Zakona biti poboljšan bezbjednosni ambijent u cilju efikasnije prevencije nasilja u porodici. Na sjednici od 09.10.2014. godine Vlada Crne Gore je utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnom redu i miru.

Vlada Crne Gore je na sjednici, 20.11.2014. godine, utvrdila Prijedlog Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja i isti se nalazi u skupštinskoj proceduri.

Skupština Crne Gore je, na sjednici održanoj 18.03.2015. godine, usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Dopunom člana 13 stav 4 Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, žrtvama nasilja u porodici iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici sada je omogućeno da budu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć, na isti način kao i žrtvama krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici i trgovina ljudima.

U pripremnoj fazi su i aktivnosti koje se tiču uspostavljanja, jedinstvene SOS linije na državnom nivou. Predviđeno je stvaranje preduslova za uspostavljanje besplatne i jedinstvene SOS linije za prijave slučajeva nasilja sa 24h dežurstvom, što obuhvata slijedeće aktivnosti tokom 2015. godine: Potpisivanje memoranduma o saradnji između MLJMP i NVO zainteresovanih za razvijanje ovog servisa; Stvaranje zakonskih preduslova za

akreditaciju programa i licenciranje stručnih radnika i pružalaca usluga SOS telefona; Raspisivanje Javnog poziva za dodjelu servisa SOS linije pružaocu usluga, u skladu sa zakonskim uslovima.

Kampanja „16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama“, koja je zvanično počela u novembru 2012 godine organizuje se svake godine i ima cilj da podigne svijest o ovom problemu i podstakne nadležne i javnost da učestvuju u borbi protiv nasilja. U okviru kampanje se svake godine realizuje više aktivnosti, koje se odnose na prevenciju nasilja nad ženama. Pored aktivnosti na državnom nivou, organizuju se i aktivnosti na lokalnom planu. Cilj je osim podizanja svijesti o ovom negativnom fenomenu, upoznavanje javnosti sa zakonodavnim okvirom, kao i o tome kako i gdje žrtve mogu doći po pomoć.

Ženske NVO su u toku 2014.godine realizovale niz projekta koji su imali za cilj podizanje nivoa svijesti o problemu nasilja u porodici, kako opšte tako i stručne javnosti.

Ministarstvo prosvjete je osmislilo i sprovodi programe primarne prevencije nasilja u porodici u populaciji djece i mladih osoba. Takođe su osmisljeni i sprovode se programi za prevenciju nasilja u porodici u populaciji djece i mladih izloženih porodičnom nasilju radi smanjenja međugeneracijskog prenosa nasilja u porodici.

Projekat „Škola bez nasilja - sigurno školsko okruženje“, je realizovan u saradnji Ministarstva prosvjete i Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori, s ciljem da se smanji i spriječi nasilje među školskom djecom u Crnoj Gori. Realizovan je set obuka sa ciljem podizanja svijesti i nivoa znanja roditelja, nastavnika i drugih zaposlenih u školama o problemima vršnjačkog nasilja.

Primjena Protokola o postupanju u slučajevima porodičnog nasilja, koji se primjenjuje u praksi, svim nadležnim institucijama olakšava sprovođenje Zakona, kao i Strategije zaštite od nasilja u porodici.

Mada je donesen Pravilnik o sprovođenju zaštitne mjere obaveznog psihosocijalnog tretmana počinioca nasilja i sudovi izriču ovu zaštitnu mjeru, sprovođenje psihosocijalnog tretmana još uvijek nije obezbijeđeno. Ova zaštitna mjera u skladu sa donesenim pravilnikom treba da se sprovodi u zdravstvenoj ustanovi, koja je obuhvaćena mrežom zdravstvenih ustanova, koja se nalazi u mjestu prebivališta, odnosno boravišta učinioca nasilja u porodici. Potrebno je da se sprovedu programi edukacije stručnjaka za sprovođenje psihosocijalnog tretmana i da nadležni organi zdravstvenih ustanova obrazuju stručne timove za sprovođenje ove zaštitne mjere.

U pripremnoj fazi su aktivnosti koje se tiču uspostavljanja jedinstvene baze podataka o žrtvama nasilja u porodici u okviru Projekta „Socijalni karton – Informacioni sistem socijalnog staranja“.

Preduzete aktivnosti, kao i podaci kojima raspolaže Ministarstvo rada i socijalnog staranja, ukazuju na činjenicu da problem nasilja postaje sve vidljiviji. Uvođenjem novih metoda u rad centara za socijalni rad, koje su olakšale detekciju slučajeva zlostavljanja, edukaciji osoblja i osnaženoj intersektorskoj saradnji povećava se broj lica kojima je potrebno pružiti pomoć, a za očekivati je da će ovaj broj i dalje biti u porastu.

Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

**INFORMACIJA O SPROVOĐENJU STRATEGIJE ZAŠTITE OD NASILJA U
PORODICI ZA 2014. GODINU**

Podgorica, maj 2015. godine

Vlada Crne Gore je usvojila u junu 2011. godine Strategiju zaštite od nasilja u porodici, koja sadrži: ocjenu stanja i identifikovanje ključnih problema u socijalnoj i drugoj zaštiti, kao i ciljeve i mjere za unaprjeđenje socijalne i druge zaštite, a naročito u vezi: podizanja nivoa svijesti građana o problemu nasilja i formiranju stavova o neprihvatljivosti nasilja; razvoja programa za prevenciju nasilja; podrške porodici u prevenciji nasilja; daljeg razvoja normativnog okvira u oblasti zaštite; jačanja saradnje organa, ustanova, organizacija i drugih pravnih i fizičkih lica koja se bave zaštitom; sticanja novih znanja i vještina svih koji se bave zaštitom; unaprjeđena sistema za prikupljanje i analizu podataka i izvještavanja o slučajevima nasilja.

Izrada Strategije zaštite od nasilja u porodici predstavlja odlučnost Vlade Crne Gore da unaprijedi zaštitu od nasilja u porodici kroz pružanje podrške svim institucionalnim i vaninstitucionalnim subjektima koji ušestvuju u prevenciji i sprječavanju nasilja u porodici promovišući primjenu međunarodnih normi kojima se štite ljudska prava, promoviše ravnopravnost polova i zabranjuje svaki vid nasilja uključujući i nasilje u porodici.

Ciljevi i aktivnosti strategije su:

1. Analizirati stanje i identifikovati ključne probleme u oblasti nasilja u porodici;
2. Uskladiti postojeće i donijeti nove propise koji regulišu oblast nasilja u porodici;
3. Unaprijediti socijalnu i druge zaštite žrtava porodičnog nasilja;
4. Podizati nivo svijesti građana o problemu nasilja u porodici;
5. Razviti program za prevenciju nasilja u porodici;
6. Razviti multidisciplinarni model postupanja u prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i ostvariti saradnju svih subjekata u zaštiti žrtve porodičnog nasilja;
7. Kontinuirano edukovati i senzibilisati profesionalni kadar o problemu nasilja u porodici i potrebi zaštite žrtve nasilja u porodici sa pravnog, obrazovnog, zdravstvenog, psihološkog, socijalnog i ekonomskog aspekta;
8. Obezbjediti sprovođenje psihosocijalnog tretmana počinioca/teljke porodičnog nasilja;
9. Uspostaviti jedinstvenu elektronsku bazu podataka o žrtvama nasilja i o nasilnim osobama.

U izradi Informacije o primjeni Strategije zaštite od nasilja u porodici za 2014. godinu, učestvovala je međuresorna radna grupa, u čijem sastavu se pored predstavnika relevantnih ministarstava, nalaze i predstavnici nevladinog sektora, koji se bave problemom nasilja u porodici.

Informacija sadrži pregled mjera i aktivnosti predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2014. godinu. Pored aktivnosti državnih organa i institucija predstavljene su i aktivnosti NVO sektora, koji se bave zaštitom od nasilja u porodici, bez obzira da li su rađene u partnerskoj saradnji sa državnim organima, ili samostalno.

1. Analiza stanja i identifikovanje ključnih problema u oblasti nasilja u porodici;

Program rodne ravnopravnosti IPA 2010 koji partnerski sprovode UNDP, Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti MLJMP uz finansijsku podršku Delegacije EU u toku 2014. realizovalo je niz istraživanja o percepcijama građana/ki o nasilju kako bi se uočile tendencije u promjenama mišljenja shodno aktivnostima koje se realizuju na ovom polju. Jedno od istraživanja koje je radio IPSOS u junu, septembru i novembru 2014. godine, odnosi se na stavove građana u Crnoj Gori o nasilju u porodici. Rezltati u sve tri faze istraživanja su pokazili da oko 2/3 građana smatra da su lični i ekonomski problemi

najznačajniji, posebno problem nezaposlenosti, a onda tek prepoznaju nasilje u porodici kao problem. Po ovom istraživanju žene se prepoznate kao najčešće žrtve nasilja (do 86%), zatim djeca (57-63%) stari ljudi (oko 5 %) i muškarci (4%). Kao dominantnu formu nasilja građani su prepoznali fizičko nasilje.

SOS Podgorica je u okviru istraživanja na temu "Institucionalni mehanizmi zaštite od nasilja u porodici i njihova primjena u Crnoj Gori" izvršio analizu institucionalnih i administrativnih kapaciteta i transparentnosti rada javnih ustanova relevantnih za sprovođenje Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici". Istraživanje je sprovedeno kroz anketne upitnike i intervjue sa službenicima i rukovodiocima policijskih, socijalnih, zdravstvenih i obrazovnih službi i pravosudnih organa, zatim analizom zakonodavnog i institucionalnog okvira i statističkom obradom i analizom podataka o broju i vrstama djela nasilja u porodici. Sastavni dio istraživanja su i preporuke za poboljšanje kvaliteta intervencije u svim navedenim službama. Rezultati istraživanja su publikovani i štampani u 100 primjeraka a mogu biti dostupni i u elektronskoj formi.

Drugo istraživanje u 2014 godini pod nazivom „Nasilje u porodici, rodno zasnovano nasilje“ imalo je za cilj razumijevanje šire stručne i opšte javnosti o problemu nasilja nad ženama i potrebi obezbjeđivanja podrške i pomoći ženama sa iskustvom nasilja, ali i razumijevanje rada ženskih organizacija u ovoj oblasti i značaja stvaranja mogućnosti replikacije dobre prakse na različitim nivoima. Ovo istraživanje je obezbijedilo sagledavanje nasilja nad ženama u porodici iz više aspekata. Prvi aspekt je posmatranje nasilja nad ženama u porodici kao sociološkog fenomena, kroz analizu socijalnog konteksta, zakona i politika i njihove primjene u praksi, odnosa profesionalaca prema ovoj problematici i odnosa društva u cjelini, imajući u vidu značaj ženskog aktivizma u procesu prevencije i eliminacije nasilja nad ženama. Drugi aspekt je analiza razvoja i uticaja SOS telefona na stvaranje nulte tolerancije prema svim oblicima nasilja nad ženama u zajednici, sa akcentom na principima rada sa klijenticama, koji su zahvaljujući njihovom angažmanu postavljeni kao osnov efikasnog tretmana u djelovanju svih institucija relevantnih za oblast nasilja u porodici.

NVO Centar za romske inicijative u saradnji sa Ženskom REA mrežom „PRVA“, organizovo je tri fokus grupe u Nikšiću, Podgorici i Beranama, u kojima su učešće uzele 22 žene, pripadnice romske i egipćanske populacije. Fokus grupe su se odnosile na temu nasilja u porodici i za cilj su imale utvrđivanje obima nasilja, neprijavlivanja i određivanje uzroka nasilja.

2. Usklađivanje postojećih i donošenje novih propisa koji regulišu oblast nasilja u porodici;

Vlada Crne Gore je na sjednici, 20.11.2014. godine, utvrdila Predlog Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja i isti se nalazi u skupštinskoj proceduri. Ovim Predlogom predviđa da se, radi zaštite i pomoći žrtvama krivičnih djela nasilja izvršenih sa umišljajem, novčana naknada štete obezbjeđuje u budžetu Crne Gore. Naknada se isplaćuje ukoliko se u postupku procijeni da je žrtvi neophodno odmah isplatiti naknadu prije pokretanja sudskog ili drugog postupka, a radi pravovremenog otklanjanja štetnih posljedica za fizičko i psihičko zdravlje žrtve. Pravo na naknadu štete ima lice koje je oštećeno krivičnim djelom – žrtva. Žrtva krivičnog djela nasilja je lice kod koga je usljed krivičnog djela nasilja nastupila smrt, teška tjelesna povreda ili teško narušenje fizičkog i psihičkog zdravlja. Žrtvom se smatra i lice kod koga je usljed krivičnog djela nasilja nastupila smrt, teška tjelesna povreda ili teško narušenje fizičkog i psihičkog zdravlja i kad izvršenje tog krivičnog djela nije bilo usmjereno na to lice. Žrtvom se smatra i lice kod koga je nastupila smrt, teška tjelesna povreda ili teško narušenje fizičkog i psihičkog zdravlja u slučaju: pokušaja sprječavanja izvršenja krivičnog djela nasilja; pomaganja policiji prilikom lišenja slobode učionioaca krivičnog djela nasilja; pružanja pomoći žrtvi krivičnog djela nasilja. Predlog zakona predviđeno je da će se isti primjenjivati danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Skupština Crne Gore je, na sjednici održanoj 18.03.2015. godine, usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Dopunom člana 13 stav 4 Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, žrtvama nasilja u porodici iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici sada je omogućeno da budu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć, na isti način kao i žrtvama krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici i trgovina ljudima.

Evidentne promjene u društvenim odnosima, zahtjevi struke i promjene nastale izmjenama, prije svih Krivičnog zakonika ("Službeni list RCG", br. 70/03 i 47/06 i "Službeni list CG", br. 40/08, 25/10, 32/11 i 40/13), ali i niza drugih zakona, nametnule su kao nužnost pristupanje izmjenama i dopunama Zakona o javnom redu i miru.

Predloženim izmjenama zakona je izvršeno usklađivanje raspona novčanih kazni u odnosu na obilježja prekršaja kako bi se afirmisao princip prevencije u odnosu na represivnost, i podstaklo poštovanje i izmirivanje zakonom utvrđenih obaveza. Kako bi se otklonila mogućnost povrede načela "ne sudi dva puta o istoj stvari" ("ne bis in idem"), opisi pojedinih prekršaja iz predloga zakona usklađeni su sa opisima prekršaja, odnosno krivičnih djela sadržanih u drugim zakonima.

Naime, kod određenog broja prekršaja, biće prekršaja nije dovoljno precizno određeno i to predstavlja problem kod usklađivanja sa činjeničnim opisom prekršaja. Ovim zakonom normiraće se, odnosno definisati novi prekršaji.

Vlada Crne Gore je utvrdila na sjednici od 09.10.2014. godine Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnom redu i miru.

Povodom obilježavanja 25. novembra - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama organizovana je *tematska sjednica Odbora za rodnu ravnopravnost na kojoj je predstavljeno Mišljenje o uticaju potvrđene Konvencije SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici na zakonske propise u Crnoj Gori*, koje su, na inicijativu Odbora za rodnu ravnopravnost, uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, sačinili eksperti ODIHR-a iz Varšave.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava na svim edukacijama i radionicama koje se odnose na temu rodna ravnopravnost, sa fokusom na nasilje u porodici informiše različite ciljne grupe o Konvenciji Savjeta Evrope o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koju je Crna Gora ratifikovala i obavezala se da će je primjenjivati.

Centar za ženska prava sprovodi projekat Zajednički NVO monitoring zakona u oblasti nasilja u porodici. Cilj projekta je da omogući zajedničku stručnu NVO akciju praćenja, izvještavanja i davanja preporuka za unaprjeđenje zaštite od nasilja u porodici u Crnoj Gori, kako u pogledu ocjene sprovođenja tako i u odnosu na buduća unaprjeđenja politike i zakonodavstva. Projekat, koji je u toku, će pružiti kroz direktnu pravnu pomoć žrtvama, monitoring postupaka i intervju sa žrtvama nasilja i predstavnicima/cama relevantnih institucija detaljan uvid u primjenu zakona u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici kao i izradu preporuka za unaprjeđenje politika, koje će se promovisati putem medija i susreta stručnjaka iz relevantnih institucija. Centar za ženska prava je nosilac projekta i realizuje ga u saradnji sa SOS Nikšić i Sigurnom ženskom kućom.

Sigurna ženska kuća u saradnji sa lokalnim partnerima, Centrom za ženska prava i SOS telefonom za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, će izraditi analizu uskladenosti zakonskog i strateškog okvira Crne Gore sa standardima Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, podnijeti predloge zakonskih amandmana, informisati žrtve nasilja o pravima, realizovati kampanju podizanja javne svijesti, pratiti primjenu standarda Konvencije na lokalnom i nacionalnom nivou, i o istom izvještavati međunarodne organizacije (<http://www.potpisujem.org/>). SŽK je takođe izradila studiju "Izdržavanje-pravo svakog djeteta i obaveza svakog roditelja" dostupna na <https://docs.google.com/file/d/0B6HPdSi5m-iwcGk3QVFJMU1hUDQ/edit>, sa ciljem da se stekne bolje i opsežnije saznanje o problemima sa kojima se susreću zakonski/e zastupnici/e djece u toku ostvarivanja prava na izdržavanje. Takođe, rezultati ove studije će predstavljati osnove za pokretanje inicijative za izmjene i dopune zakona i rješenja kojima bi se u krajnjem omogućila efikasna i efektivna naplata obaveznog zakonskog izdržavanja.

3.Unapređenje socijalne i druge zaštite žrtava porodičnog nasilja;

Tokom 2014. godine podnijeto je 14 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, čiji su podnosioci krivičnog djela žrtve nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici, od čega je 13 usvojeno, a jedan odbijen. Prikaz predmeta besplatne pravne pomoći čiji su podnosioci krivičnog djela žrtve nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici u 2014. godini dat je u narednoj tabeli:

Osnovni sudovi	Ukupno podnijeto zahtjeva	Usvojeno	Odbijeno	U toku	Povučen zahtjev	Postupak obustavljen	Odbačen
Kolašin	0						
Bar	0						
Pljevlja	2	2					
Rožaje	0						
Cetinje	0						
Žabljak	1	1					
Kotor	0						
Bijelo Polje	0						
Ulcinj	2	2					
Danilovgrad	1	1					
Berane	3	2	1				
Nikšić	0						
Herceg Novi	0						
Podgorica	4	4					
Plav	1	1					
UKUPNO	14	13	1				

Centar za ženska prava obezbjeđuje nedjeljno besplatno pravno savjetovanje za žene žrtve nasilja u porodici. Centar je potpisao sporazum sa Advokatskom komorom, kako bi svojim klijentkinjama omogućio besplatnu pravnu pomoć. Angažovani advokati informišu klijentkinje o njihovim pravima, kako bi ih ohrabrio da pokrenu postupak, ako za tim postoji potreba i zastupaju ih u pravnim procesima u slučajevima nasilja u porodici. Ove usluge je koristilo 13 klijentkinja.

SOS telefon Podgorica je obezbijedio besplatnu pravnu pomoć za 141 klijenticu. Pravna pomoć je podrazumjevala savjetovanje i podršku, konsultacije, pisanje tužbi, zahtjeva i žalbi (tužbe za razvod braka, tužbe za podjelu imovine, tužbe za neplaćanje alimentacije, tužbe za starateljstvo, tužbe za utvrđivanje očinstva, privremene mjere, predlozi za izvršenje, odgovori na tužbe, krivične prijave).

Sigurna ženska kuća je za svoje klijentice obezbijedila pravnu pomoć 290 puta, od čega 34 zastupanja stranaka pred sudovima, 175 pravni savjeti i 83 pravni podnesci (tužbe, privremene mjere, predlozi za izvršenje, odgovori na tužbe, krivične prijave...)

Osim besplatne pravne pomoći ženske NVO su obezbjeđivale i druge vrste podrške ženama žrtvama nasilja u porodici.

NVO SOS Podgorica je tokom svakodnevnih dežurstava imao 1020 poziva, od čega je konkretnih slučajeva bilo 281 (mnoge žene zovu i dolaze najmanje 3 puta). Takođe je obezbijedio psihološku pomoć i podršku za 38 žena koje su uglavnom pripadale starosnoj grupi od 25 do 45 godina. Usluga povjerljivog lica predstavlja praćenje klijentica tokom procesa izlaska iz nasilja, kroz sve institucije uključujući i pravosudne organe. Uslugom »povjerljivog lica«, u SOS telefonu Podgorica obuhvaćeno je 43 klijentic

Centar za ženska prava, takođe u kontinuitetu radi na osnaživanju žena da se bore za bolji položaj u društvu i pristup pravdi, kroz podršku, savjetovanje, psihološku pomoć, kao i pratnju povjerljivog lica. Servisi koji se pružaju su Inicijalno savjetovanje, Psihološko savjetovanje, Posredovanje u kontaktu s institucijama, Pratlja povjerljivog lica. Nakon prvog razgovora se pravi plan podrške koji po potrebi uključuje kontakt s institucijama, psihološko savjetovanje, pravno zastupanje i pratnju povjerljivog lica kroz sve procedure koje su u vezi sa preživljenim nasiljem. Psihološko savjetovanište vode 2 psihologa sa višegodišnjom obukom iz oblasti psihoterapije, pravac Transakciona analiza. Stručnu superviziju rada zaposlenih ČŽP vrši MA psihologije, iz Centra za transakcionu analizu iz Beograda. Tokom 2014. godine Centru za ženska prava se obratilo 28 žena sa iskustvom nasilja u porodici.

U skloništu Sigurne ženske kuće (SŽK) su u toku 2014.godine bile smještene 144 osoba, i to 71 žena i 73-oro djece. U 2014.godini Sigurnoj ženskoj kući su se obratile za pomoć 385 osoba sa iskustvom porodičnog nasilja.¹ Inicijalno savjetovanje u kancelariji SŽK-a 237 pruženo je 237 puta, dok je 385 puta pruženo inicijalno savjetovanje putem telefona.

Nakon inicijalnog savjetovanja sa korisnicama, u skladu sa njihovim potrebama, pružani su različiti vidovi pomoći: Prijave policiji su bile u 135 slučaja; Psihološka pomoć i podrška (individualna ili grupna) obezbijeđena je za 67 klijentkinja, medijacija u kontaktu sa institucijama 151 put, dok je usluga povjerljivog lica (praćenje klijentkinja u postupcima pred institucijama) obezbijeđena za 34 klijentice.

U toku 2014. godine SOS telefonu Nikšić se za pomoć obratilo 109 žena koje su uputile 731 poziv putem dežurne telefonske linije ili ličnim kontaktom. U SOS skloništu za žene i djecu žrtve nasilja je boravilo 32 žene i 37 djece koji su ostvarili ukupno 2457 noćenja. Takođe je za 23 žene i djeteta pružena usluga psihološkog savjetovaništa i 144 usluge pratnje povjerljivog lica. SOS telefon Nikšić je u toku 2014.godine nastavio radove, započete u oktobru 2012.godine, na izgradnji SOS skloništa za žene i djecu žrtve nasilja, a koji su 2013. rezultirali završetkom prizemlja objekta. U 2014. SOS NK je u potpunosti završio i stavio u funkciju prvi sprat objekta.

Grupe samopodrške koje su se organizovale u cilju povećanja kapaciteta žena sa iskustvom nasilja za prevazilaženje negativnih efekata nasilja razvojem osjećanja sigurnosti i povjerenja u iskustvenim grupama i kroz

¹ Uslugu inicijalnog savjetovanja u periodu od 01.01. do 01.11.2014.godine pružili smo 510 puta, iako je broj osoba koje su zatražile pomoć SŽK bio 308. U praksi se nerijetko dešava da žrtva porodičnog nasilja više puta zatraži inicijalno savjetovanje (bilo putem tel.ili dolaskom u kancelariju)

kontinuiranu podršku, tokom 2014 sprovodili su SOS telefon Podgorica , SOS telefon Ulcinj i Centar za ženska prava iz Podgorice.

SOS telefon Podgorica je kroz projekat „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite od nasilja u porodici u policijskim službama“ pripremio publikaciju „Praktični vodič ka dobroj praksi“. Publikacija sadrži praktične smjernice za policijske službenike, dobijene na osnovu informacija sa terena, rezultata analize stanja, potreba službenika policije i preporuka za poboljšanje rada. Takođe je u direktonoj vezi sa sa ključnim članovima Protokola i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, posebno u dijelu izricanja naredbi udaljenja iz stana ili zabrane prilaska od strane službenika policije.

Tim Sigurne ženske kuće sa spoljnim saradnicima je priredio priručnik "Spriječimo nasilje" koji je distribuiran tokom održavanja radionica. Ovaj priručnik predstavlja edukativni materijal čiji je cilj da tinejdžerima/kama pruži osnovne informacije o pojmu nasilja, oblicima i posljedicama nasilja, kako da prepoznaju nasilje i koje korake da preduzmu ako su one ili ako je neko koga poznaju izložen/a nasilju u porodici/vezi.

Centar za ženska prava je sproveo obuku za klijentkinje koje su u teškoj ekonomskoj situaciji kroz radionice za šivenje i za sito štampu koje su se odvijale dva puta nedjeljno. Obuke za šivenje i sito štampu omogućene su ženama koje nisu kvalifikovane za većinu poslova, kako bi im se omogućio razvoj vještina u ovoj oblasti. Nakon šest mjeseci projekta korisnice su obučene za pravljenje artikala od tekstila. U slučaju da program uspije, razmotriće se drugi projekat kojim će se pružiti konkretne mogućnosti za započete ekonomske aktivnosti.

U pripremnoj fazi su aktivnosti koje se tiču uspostavljanja jedinstvene baze podataka o žrtvama nasilja u porodici, kao i jedinstvene SOS linije na državnom nivou. Predviđeno je stvaranje preduslova za uspostavljanje besplatne i jedinstvene SOS linije za prijave slučajeva nasilja sa 24h dežurstvom, što obuhvata slijedeće aktivnosti tokom 2015. godine: Potpisivanje memoranduma o saradnji između MLJMP i NVO zainteresovanih za razvijanje ovog servisa; Stvaranje zakonskih preduslova za akreditaciju programa i licenciranje stručnih radnika i pružalaca usluga SOS telefona; Raspisivanje Javnog poziva za dodjelu servisa SOS linije pružaocu usluga, u skladu sa zakonskim uslovima.

4. Podizanje nivoa svijesti građana o problemu nasilja u porodici;

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava(MLJMP) je u saradnji sa NVO "Centar za ženska prava" i Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori 2014 realizovalo **kampanju „16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama“** u okviru koje je relizovano sledeće:

- Urađen je video spot na temu: Zabrana i sprečavanje nasilja
- Gostovanja u informativnim emisijama
- Održan okrugli sto na temu: „Nasilje u porodici - gdje smo i kako dalje“
- Održano predavanje u Budvi: „Integrisanje principa rodne ravnopravnosti u obrazovnim institucijama u Crnoj Gori“
- Održana debata srednješkolaca/ki u Budvi na temu: „Važno je/nije važno za ukupan ekonomski i ljudski kapital Crne Gore da žene budu uknjižene kao vlasnice dobara“
- Predstavljena pozorišna predstava "Komad", koja se dijelom bavi i pitanjem nasilja nad ženama i nasilja u porodici .
- Održana konferencija za medije.

- Održano više javnih časova za srednjoškolce/ke na temu „Borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici“
- Štampana je brošura na crnogorskom, albanskom i romskom jeziku sa adresarom institucija kojima se žrtve mogu obratiti u slučaju nasilja.

Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama 25. novembar, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, SOS telefon Podgorica u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, Zavodom za školstvo i Ministarstvom prosvjete, obilježili su organizovanjem okruglog stola na temu „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama“. Okrugli sto je namijenjen rukovodiocima obrazovnih ustanova i dio je istoimenog projekta koji se sprovodi uz podršku Norveške ambasade. Cilj samog događaja je da se direktori/ke 30 crnogorskih škola, odabranih za učešće u projektu, informišu o planiranim aktivnostima, uticaju projekta, rezultatima istraživanja, planom i programom obuke školskih profesionalaca, kao i da daju konkretne predloge za poboljšanje saradnje, komunikacije i kvaliteta programa.

MLJMP je 10. decembra, u Bijelom Polju, organizovalo konferenciju povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, kao i panel diskusiju sa srednjoškolcima i srednjošolkama i direktorima/kama srednjih škola i nastavnim osobljem.

Širom Crne Gore organizovani su događaji povodom obilježavanja pomenute kampanje i gostovanja na lokalnim televizijama. Na Cetinju su u sklopu kampanje održana predavanja u osnovnim školama o vrstama nasilja. U Mojkovcu je štampan i distribuiran materijal i organizovan okrugli sto na temu „Borba protiv nasilja na ženama“ (učesnici-predstavnici svih relevantnih institucija, NVO). U Tivtu je održan dvodnevni kurs samoodbrane za 42 žene, kao i prezentacija Škole samoodbrane za žene u Srednjoj školi Mladost (oko 60 učenika). U Bijelom Polju, u Centru za djelatnosti kulture u izvodjenju učenika srednjih škola održana je predstava „Mašta može svašta“ u režiji Fuada Dobardžića, za učenike iz gradskih osnovnih škola i učenike iz seoske OŠ iz Sušice. Predstava je imala za temu međusobni odnosi mladih ljudi i odnosi u porodici, sa porukom za prevazilaženje predrasuda prema ženama. Održane su i radionice u osnovnoj školi u Kanjama, i gradskim školama, „Marko Miljanov“ i „Risto Ratković“, na teme prevencija rodno zasnovanog nasilja i promocija reproduktivnog zdravlja. Održane su i radijske emisije i animirane građani/ke Bijelog Polja za predlaganje većeg broja žena za dobijanje 3 januarske nagrade i održavanje sastanka gradjanki Bijelog Polja sa odbornicama Lokalnog parlamenta. U osnovnoj školi „Marko Miljanov“, održana tribina u saradnji sa Područnom jedinicom policije i Kancelarijom za prevenciju narkomanije u cilju prevencije narkomanije i promocije rodne ravnopravnosti.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je i 2014. godine, podržalo kampanju „Milijarda ustaje“, protiv nasilja nad ženama, tihe revolucije kojom žene i muškarci dobre volje širom svijeta zajedničkim plesom na ulicama svojih gradova simbolično zahtijevaju da nasilje nad ženama prestane.

NVO "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica" i Odjeljenje za pitanja rodne ravnopravnosti, u saradnji sa Zavodom za školstvo i Centrom za stručno osposobljavanje su 25. 11. 2014. godine organizovali okrugli sto na temu „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama“.

Na Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, 25. 11. 2014. godine, NVO Centar za romske inicijative u saradnji sa ženskom RAE mrežom „PRVA“ organizovao je Okrugli sto na kome su prezentovani rezultati istraživanja koji su

objavljeni u publikaciji „*Nasilje u porodici u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori*“ (novembar 2014.), koji se odnose na broj, vrste i strukture žrtava i izvršilaca krivičnih djela i prekršaja iz oblasti nasilja u porodici;

SOS telefonom Berane u partnerstvu sa SOS telefonom Podgorica izradio je i u 1000 primjeraka štampao informator o postojećim mehanizmima i mogućnostima zaštite od nasilja u porodici, koji je distribuiran nadležnim institucijama i samim žrtavama nasilja, dok je SOS telefon Ulcinj štampao 200 informatora na crnogorskom i 300 informatora na albanskom jeziku.

Centar za ženska prava i Politički klub žena u Skupštini Crne Gore uz podršku Doma zdravlja Danilovgrad, štampali su brošuru za žrtve porodičnog nasilja pod nazivom „Moja prava“, koje su osim što su dostavljene državnim organima koji pružaju pomoć žrtvama, u 15.000 primjeraka podijeljene uz dnevne novine.

5. Razvijanje programa za prevenciju nasilja u porodici

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji sa UNDP-ijem i Zavodom za školstvo, u 2014. godini, organizovalo 4 radionice (dvije u maju i dvije u oktobru) za nastavnike/ce građanskog vaspitanja i obrazovanja iz nekoliko opština sa sjevera Crne Gore na temu rodne ravnopravnosti sa posebnim osvrtom na zaštitu od nasilja u porodici u skladu sa istim Programom koji je licenciran od strane Ministarstva prosvjete - Zavoda za školstvo. Radionice je pohađalo preko 80 nastavnika/ca iz svih osnovnih škola u Crnoj Gori.

U saradnji Ministarstva za ljudska i manjinska prava sa NVO "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja" iz Podgorice, u okviru zajedničkog projekta "Uspostavljanje sistema i zaštite i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama", održan je seminar za 20 direktora/ki osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori.

NVO Sigurna ženska kuća realizuje projekt čiji je cilj edukacija srednjoškolaca/ki o nasilju u porodici i nasilju u adolescentskim vezama. Projekat "Edukacija mladih za život bez nasilja"² će obuhvatiti: održavanje radionica za srednjoškolce/ke u 15 srednjih škola u Crnoj Gori, distribuciju priručnika i seminare za profesore/ice, psihologe/škinje, i direktore/ice škola.

SOS telefon Podgorica pripremio je program za obuku zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama: "Obrazovanje zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama o postupanju, prevenciji i zaštiti djece i mladih od nasilja u porodici". Ovaj program je dio aktivnosti koja se sprovodi u sklopu projekta „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama“ koji SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica sprovodi u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava - Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti. Program je trenutno u fazi akreditacije. U okviru programa izrađen je i priručnik o postupanju prosvetnih radnika/ca u situacijama nasilja u porodici nad djecom.

SOS telefon Podgorica je organizovao šetodnevnu Školu nenasilja i tolerancije. Tema obuke iz nenasilne razrade konflikata su prevashodno konflikti na društvenom nivou, konflikti u grupama i u zajednici. Opšti ciljevi programa bili su šire sagledavanje konflikata, njihovo bolje razumijevanje i razvoj vještina potrebnih u procesu razrade, transformacije konflikata. U okviru programa izrađen je i Priručnik na temu nenasilne razrade konflikata, koji sadrži program kao i cjelokupnu dokumentaciju sa sprovedene obuke. Školu je pohađalo 30 mladih ljudi starosti od 18 – 30 godina.

Kroz izborne predmete »Zdravi stilovi života« za učenike VIII i/ili IX razreda i „Zdravi stilovi života“ za I ili II razred gimnazije se obrađuje tema „Uticaj prevencije nasilja“.

² Projekat "Edukacija mladih za život bez nasilja" sprovodi NVO Sigurna ženska kuća u saradnji sa NVO Centar za ženska prava, NVO Ego Kult i NVO Žene za bolje sutra. Projekat je finansiran od strane Ambasade Kraljevine Norveške.

U 89 osnovnih škola predmet izabralo 3500 učenika raspoređenih u 161 odjeljenje (oko 45%). U gimnazijama (13 škola) predmet izabralo 700 učenika (oko 30%). U stručnim školama se izučava kao međupredmetni program (psihologija, sociologija, fizičko vaspitanje, biologija i hemija). Takođe, urađen je kroskurikuralni program. Obrazovanje za održivi razvoj za osnovnu školu – zdravstveno obrazovanje jedan od modula. Osim toga kroz reviziju predmetnih programa su integrisane i pojačane teme koje se tiču seksualnog i reproduktivnog zdravlja, ali i seksualnog identiteta, te urađeni dopunski radni materijal za realizatore nastavnih predmeta (Biologija, Psihologija, Sociologija).

U okviru predmeta Zdravi stilovi života tretiraju se teme koje se odnose na prevenciju nasilja, sticanja umijeća nenasilno rješavanje konflikata, i sl. Već pomenuti program Škola bez nasilja, dominantno je orijentisan na prevenciju vršnjačkog nasilja.

U saradnji s United Nations Office of Drugs and Crime – UNODC tekao Projekat “Prevencija zloupotrebe narkotika, HIV/AIDS i kriminala kod mladih kroz programe porodičnih vještina” da bi se nastavio kroz „Program osnaživanja porodica” u 14 škola.

Školske 2005/06. godine započeo je Projekat „Škola bez nasilja - sigurno školsko okruženje” u saradnji Ministarstva prosvjete i Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori. Projekat je namijenjen učenicima, nastavnom i vannastavnom osoblju, roditeljima kao i cjelokupnoj zajednici s ciljem da smanji i spriječi nasilje među školskom decom u Crnoj Gori. Uči djecu i odrasle različitim tehnikama rješavanja konflikata na nenasilan način i postupanju kada se nasilje već desi. Do sada realizuje u 40-tak škola, i za to vrijeme neki od rezultata su Priručnik za rad, Brošura za roditelje, zatim pripremljen, pilotiran i finalizovan Upitnik za procjenu vršnjačkog nasilja.

Donošenjem Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i iz njega proizišle Strategije o zaštiti od nasilja u porodici, propisana je obaveza izrade Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici. Stoga, je urađena procedura o postupanju u slučajevima nasilja u školama na bazi Priručnika koji je urađen u ranijim fazama Programa “Škola bez nasilja”. Uputstvo je koncipirano na bazi smjernica za postupanje koji se preporučuju u Priručniku „Škola bez nasilja – sigurno školsko okruženje”, te na osnovu koraka i obaveza iz nadležnosti koji su propisani u okviru navedenog Protokola. Nudi teorijske osnove za prepoznavanje svih oblika nasilja, zlostavljanja i zanemarivanje djece, preporučuje korake predviđene programom „Škola bez nasilja”, mjere koje treba preduzeti kad se uoči nasilje, pristup za izradu individualnog plana podrške. Samim tim je praćen formularima: Definicije i pokazatelji nasilja, Opis uloga (direktor/uprava škole, stručna služba, nastavnik i dr.), koraka, obaveza, postupaka iz nadležnosti, Formular za praćenje pojave nasilja u školi, Obavještenje koje upućuje škola, Plan zaštite i program rada sa detetom.

U školama je kroz projekat „Škola bez nasilja - sigurno školsko okruženje” obavezno postavljanje tzv. „kutije povjerenja” i propisano i definisano Protokolom o suzbijanju nasilja u porodici, tako da stručne službe škole organizuju ovaj vid podrške deci.

Sve aktivnosti se koordiniraju sa Zavodom za školstvo (prati realizacija predviđenih i preporučenih koraka Programa u školama).

U saradnji s United Nations Office of Drugs and Crime – UNODC tekao Projekat “Prevencija zloupotrebe narkotika, HIV/AIDS i kriminala kod mladih kroz programe porodičnih vještina” da bi se nastavio kroz „Program osnaživanja porodica” u 14 škola. Naime, realizuju se setovi sesija koje se realizuju sa roditeljima, i sa mladima, a teme su ciljane i međusobno komplementarne.

Zahvaljujući ovom programu rezultati su: 50 obučanih facilitatora, 9 odnosno 5 obučanih trenera. Potom, što je odličan broj porodica učesnica – 160, a roditelja 184. Što je obuhvaćeno 186 mladih koji su dobili razvojno primjerene mehanizme za svakodnevni život.

NVO Sigurna ženska kuća realizuje projekt čiji je cilj edukacija srednjoškolaca/ki o nasilju u porodici i nasilju u adolescentskim vezama. Projekat "Edukacija mladih za život bez nasilja"³ će obuhvatiti: održavanje radionica za srednjoškolce/ke u 15 srednjih škola u Crnoj Gori, distribuciju priručnika i seminare za profesore/ice, psihologe/škinje, i direktore/ice škola.

SOS telefon Podgorica pripremio je program za obuku zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama: "Obrazovanje zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama o postupanju, prevenciji i zaštiti djece i mladih od nasilja u porodici". Ovaj program je dio aktivnosti koja se sprovodi u sklopu projekta „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama“ koji SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica sprovodi u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava - Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti. Program je trenutno u fazi akreditacije. U okviru programa izrađen je i priručnik o postupanju prosvetnih radnika/ca u situacijama nasilja u porodici nad djecom.

SOS telefon Podgorica je organizovao šetodnevnu Školu nenasilja i tolerancije. Tema obuke iz nenasilne razrade konflikata su prevashodno konflikti na društvenom nivou, konflikti u grupama i u zajednici. Opšti ciljevi programa bili su šire sagledavanje konflikata, njihovo bolje razumijevanje i razvoj vještina potrebnih u procesu razrade, transformacije konflikata. U okviru programa izrađen je i Priručnik na temu nenasilne razrade konflikata, koji sadrži program kao i cjelokupnu dokumentaciju sa sprovedene obuke. Školu je pohađalo 30 mladih ljudi starosti od 18 – 30 godina.

6. Razvijanje multidisciplinarnog modela postupanja u prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i ostvariti saradnju svih subjekata u zaštiti žrtve porodičnog nasilja;

Odlukom Vlade Crne Gore, a u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, rad timova za zaštitu djece od zlostavljanja i zanemarivanja je 2012.god. proširen i na zaštitu od nasilja u porodici. Tako su timovi integrisani u sistem i definisana je obaveza njihovog postojanja;

Utoku 2013. godine su nastavljene edukacije stručnih radnika u timovima. Evaluacija rada timova je pokazala da su profesionalci spremni da mijenjaju svoju praksu kroz ponuđeni model, kao i da je model podsticajan za druge timove u centru za socijalni rad.

Povećava se nivo povjerenja u institucije, kao i znanja među profesionalcima i postignuta je prepoznatljivost OMT-a u lokalnoj sredini. Poboľšan je kvalitet saradnje između članova tima, saradnje sa institucijama i lokalnom zajednicom. Izvršena je funkcionalna podjela uloga i zadataka u timu. Pristup rješavanju problema je brži i sigurniji.

³ Projekat "Edukacija mladih za život bez nasilja" sprovodi NVO Sigurna ženska kuća u saradnji sa NVO Centar za ženska prava, NVO Ego Kult i NVO Žene za bolje sutra. Projekat je finansiran od strane Ambasade Kraljevine Norveške.

Prije uvođenja multidisciplinarnih timova uočeno je da su u principu korisnici ispoljavali nepovjerenje u institucije i prigovarali na rad stručnih radnika. Uporedo sa edukacijama stručnjaka prigovora je sve manje. Obzirom da su edukacijama prisustvovali i predstavnici NVO sektora, počeli su da ohrabruju žrtve da se obraćaju institucijama, tako da je došlo do promjene stavova korisnika.

Praksa je pokazala da je multidisciplinarni operativni tim visokointegrirana grupa u kojoj vlada pozitivna, kooperativna atmosfera i odnosi povjerenja među članovima. Ovaj način rada prevenira sagorijevanje u stresu. U odnosu prema žrtvama se ispoljava visok stepen empatije i odgovornosti. Unutar tima se definišu slabosti i odklanjaju se blagovremeno. Uključivanjem profesionalaca iz drugih sistema povećava se nivo znanja i profesionalnih kompetencija kako u centrima za socijalni rad, tako i u drugim institucijama ostalih sistema. Takođe je pozitivno što se preporuke i mišljenja timova uvažavaju u praksi. Redovno se održavaju sastanci timova u cilju praćenja problematike na terenu.

Teškoće su ispoljene zbog nedovoljno razvijenih alternativnih mjera zaštite, nedovoljnog senzibiliteta u svim sektorima (sekundarna viktimizacija), nedovoljno efikasnih i brzih sudskih procedura, nedostataka tehničke opremljenosti i materijalnih sredstava za hitne intervencije, kao i nedostataka kadrovskih potencijala centara za socijalni rad.

Slabost je fluktuacija ljudi iz timova, koji odlaze na druga radna mjesta, tako da više nisu dio tima.

Od 2008 godine timovi nemaju supervizijsku podršku, što jeste nedostatak koji će biti odklonjen u toku ove godine. Naime, Zavod za socijalno staranje, će u toku 2015.godine obezbijediti supervizijsku podršku timovima.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja prati implementaciju Protokola o postupanju u slučajevima porodičnog nasilja, koji svim nadležnim institucijama olakšava sprovođenje Zakona, kao i Strategije zaštite od nasilja u porodici.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Sekretarijatom za lokalnu samoupravu opštine Budva i Vijećem za prekršaje Crne Gore 30. 06. 2014. godine, u okviru implementacije LAP-a, organizovao je obuku na temu: "Jačanje međusektorske saradnje i primjeri dobre prakse iz drugih zemalja za multidisciplinarni tim za zaštitu od nasilja u porodici za opštine Budvu, Tivat i Kotor, kao i za predstavnike ostalih državnih organa i institucija i opštinskih organa koji su dužni da shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici primjenjuju zakonodavstvo iz oblasti zaštite od nasilja u porodici.

7. Kontinuirano edukovanje i senzibilisanje profesionalnog kadra o problemu nasilja u porodici i potrebi zaštite žrtve nasilja u porodici sa pravnog, obrazovnog, zdravstvenog, psihološkog, socijalnog i ekonomskog aspekta;

Projekat „Škola bez nasilja - sigurno školsko okruženje ” podrazumijeva set obuka sa ciljem podizanja svijesti i nivoa znanja roditelja, nastavnika i drugih zaposlenih u školama o problemima vršnjačkog nasilja.

Nastavnicima Građanskog vaspitanja u osnovnim školama i Građanskog obrazovanja u gimnazijama održana je obuka Integrisanje principa rodne ravnopravnosti u obrazovnim institucijama u Crnoj Gori.

Trening za sudije i tuzioce o UN Smjernicama o pravosuđu za djecu žrtve i svjedoke krivičnih djela održan je od 4-6 juna i 2-4 jula 2014. za dvije grupe od po 20 sudija i tuzilaca. Smjernice su prevedene na crnogorski jezik i podijeljene učesnicima.

Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori i Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije Crne Gore organizovali su sljedeće obuke:

3. - 6. novembra 2014. godine, u Becicima, četvorodnevnu obuku za sudije građanskih odjeljenja na temu: "Građanskopravni aspekti zaštite prava djeteta" (jedan od aspekata je bilo Nasilje nad djecom: Međunarodni standardi i najbolje prakse);

1. i 2. decembra 2014. godine, u Podgorici, seminar na temu: "Zaštita djeteta žrtve/svjedoka porodičnog nasilja u sudskim postupcima. (oko 30 učesnika-tuzioci, Vijeće za prekršaje, Uprava policije i sudstvo);

24. i 25. februara 2015. godine, u Becicima, seminar na temu: "Nasilje u porodici sa akcentom na zaštitu djeteta žrtve/svjedoka porodičnog nasilja". (oko 30 učesnika-tuzioci, Vijeće za prekršaje, Uprava policije i sudstvo).

SOS telefon Podgorica je u centrima i odjeljenjima bezbjednosti u svim opštinama sproveo jednodnevne treninge za policijske službenike o primjeni Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici. Treninzi su sprovedeni u saradnji sa Upravom policije, Internacionalnom Policijskom Asocijacijom (IPA Sekcija u Crnoj Gori), a uz finansijsku podršku OSCE-a. Tokom obuke službenici policije imali su prilike da razgovaraju o problemima i preprekama na koje nailaze tokom intervencija u porodičnom nasilju, razmjenjuju iskustva dobre prakse i dobijaju instrukcije kako da postupaju u skladu sa Protokolom. Upoznati su i sa ulogama i odgovornostima ostalih institucija u procesu podrške žrtvama. Kroz 21 trening obuku je prošlo 278 službenika policije.

SOS telefon Berane i SOS telefon Podgorica organizovali su dvodnevnu obuku na temu postupanja u skladu sa Protokolom za 30 predstavnika/ca svih nadležnih službi u Beranama (policija, pravosuđe, zdravstvene i socijalne službe, obrazovne ustanove)

Centar za ženska prava je uz podršku Ambasade Sjedinjenih Američkih Država kroz 2013 Democracy Commission Small Grants Program, a u saradnji sa Udruženjem sudija Crne Gore, koje je i nosilac projekta, organizovao dvodnevni trening za 25 advokata, članova Advokatske komore Crne Gore, na sledeće teme: fenomen nasilja nad ženama, primjena nacionalnog zakonodavstva u oblasti nasilja nad ženama i nasilja, praksa Evropskog suda za ljudska prava kroz studije slučajeva, Istanbulska konvencija.

Takođe, organizovana je i konferencija "Jačanje vladavine prava i ljudskih prava u Crnoj Gori kroz osnaživanje žena i osoba sa invaliditetom pri korišćenju pristupa pravdi". Na Konferenciji su predstavljene i distribuirane informativne brošure o besplatnoj pravnoj pomoći i Priruk za advokate o zastupanju žena žrtava nasilja i žrtava nasilja u porodici. Kao rezultat projekta, 26 advokata je prošlo obuku o zastupanju žena žrtava nasilja i žrtava nasilja u porodici; formiran tim advokata od 10 članova za koje će biti obezbijeđene dodatne obuke; pripremljen nacrt Priručnika za advokate koji zastupaju žene žrtve nasilja i žrtve nasilja u porodici.

Centar za romske inicijative - CRI je u saradnji sa ženskom REA mrežom „PRVA“ održao seminar sa fokusom na senzibilisanje službenika za rad sa pripadnicima/ama romske i egipćanske populacije, upoznajući ih sa štetnim posledicama ugovornih brakova i kreiranje zajedničkih preporuka za pristup u radu sa romskom i egipćanskom zajednicom u sprečavanju prisilnih i ugovorenih brakova. Na njemu je učestvovalo 17 predstavnika/ca iz institucija: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Centara za socijalni rad, Policije, Osnovnih škola, Instituta socijalne inkluzije, Dječijeg doma „Mladost“ kao i predstavnici/ce CRI-a. Takođe su realizovali i program „Brini o ženi,“ kroz 6 edukativnih radionica za romske žene, djevojke, djevojčice o uzročno posljedičnim vezama porodičnog nasilja, reproduktivnog zdravlja, rane udaje, ugovorenih brakova, trafikanga. Radile su i na snimanju i medijskoj prezentaciji dokumentarnog filma „Muški stavovi o ženi u romskoj zajednici,“ (akcenat na položaj žene u romskoj zajednici, ranoj udaji i ugovorenim brakovima), nakon čega su realizovana 2

jednodnevna seminara sa muškarcima romske populacije sa područja Podgorice i Berana o negativnim posljedicama rane udaje, ugovorenih brakova i porodičnog nasilja.

SOS telefon Podgorica pripremio je program za obuku zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama: "Obrazovanje zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama o postupanju, prevenciji i zaštiti djece i mladih od nasilja u porodici". Ovaj program je dio aktivnosti koja se sprovodi u sklopu projekta „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama“ koji SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica sprovodi u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava - Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti. Program je trenutno u fazi akreditacije. U okviru programa izrađen je i priručnik o postupanju prosvetnih radnika/ca u situacijama nasilja u porodici nad djecom.

8. Obezbjedjivanje sprovođenja psihosocijalnog tretmana počinioca/teljke porodičnog nasilja;

Mada je donesen Pravilnik o sprovođenju zaštitne mjere obaveznog psihosocijalnog tretmana počinioca nasilja i sudovi izriču ovu zaštitnu mjeru, sprovođenje psihosocijalnog tretmana još uvijek nije obezbijeđeno. Ova zaštitna mjera, u skladu sa donesenim pravilnikom, treba da se sprovodi u zdravstvenoj ustanovi koja je obuhvaćena mrežom zdravstvenih ustanova, koja se nalazi u mjestu prebivališta, odnosno boravišta učinioca nasilja u porodici. Potrebno je da se sprovedu programi edukacije stručnjaka za sprovođenje psihosocijalnog tretmana i da nadležni organi zdravstvenih ustanova obrazuju stručne timove za sprovođenje ove zaštitne mjere.

9. Uspostavljanje jedinstvene elektronske baze podataka o žrtvama nasilja i o nasilnim osobama;

Osnovni cilj projekta "Socijalni karton – Informacioni sistem socijalnog staranja" koji je realizovan kao Faza I razvoja Integralnog informacionog sistema socijalnog staranja (IISSS), u periodu 2012-2014. godine, bio je izrada Informacionog sistema socijalnog staranja (ISSS) koji treba da podrži većinu poslovnih procesa u centrima za socijalni rad, kao i da se poveže sa informacionim sistemima relevantnih institucija, radi automatske razmjene podataka, odnosno, da obezbijedi osnovu za poboljšanje efikasnosti i efektivnosti socijalnih davanja i podizanja nivoa i kvaliteta usluga.

Ovaj sistem omogućio je značajno poboljšanje ukupnog sistema socijalne zaštite i omogućio je stvaranje jedinstvenog "socijalnog kartona" građana odnosno porodica obuhvaćenih programima socijalne zaštite. ISSS omogućava razmjenu informacija, ne samo među centrima za socijalni rad i Ministarstvom, već i kroz interoperabilnost sa devet institucija sistema sa kojima ISSS ima automatsku razmjenu podataka, a kojima se utvrđuje imovinski status pojedinca odnosno porodice, kao i drugi podaci neophodni za ostvarivanje prava na materijalna davanja.

Po uspješno sprovedenoj implementaciji Faze I: *Socijalni karton – Informacioni sistem socijalnog staranja*, odlučeno je da se pristupi izgradnji Faze II: *Integrisani informacioni sistema socijalnog staranja* (2015-2017. godine).

U okviru ove faze uradiće se nadogradnja funkcionalnosti i sprovesti intenzivni monitoring sistema (po puštanju u operativni rad) izgrađenog u okviru Faze I; izgradiće se informacioni sistem za sve ustanove socijalne i dječje zaštite pod ingerencijom Ministarstva rada i socijalnog staranja sa sledećim obuhvatom funkcionalnosti: postupak upućivanja na smještaj u ustanove (centar i ustanova), socijalna i zdravstvena zaštita korisnika, materijalno knjigovodstvo i magacinsko poslovanje i raspolaganje/upravljanje smještajnim kapacitetima. Ustanove će biti povezane sa IS centara radi automatizovanog praćenja korisnika. Uspostaviće se dodatne funkcionalnosti interoperabilnosti (automatska razmjena podataka) pogotovo u dijelu koje se tiče postupaka vezano za nasilje u porodici (policija, zdravstvo, tužilaštvo i sudstvo), unaprijediće se razmjena podataka između centara i opštinskih sekretarijata za socijalno staranje, upućivanje na usluge socijalne i dječje zaštite, uradiće se registar imovine, portal, i itd. a sve navedeno će pratiti intenzivna izgradnja institucionalnih, tehničkih i kadrovskih kapaciteta.

Cilj nije samo tehnički omogućiti elektronsku razmjenu podataka među institucijama, nego unaprijediti reformu ukupnog sistema socijalnog staranja, omogućavanje efikasnijeg i djelotvornijeg administriranja plaćanja i pružanja usluga socijalne i dječje zaštite, a vremenom on će biti podrška cjelokupnom radnom procesu i kreiranju socijalne politike.

Statistika iz oblasti nasilja u porodici za 2014. godinu

CENTRI ZA SOCIJALNI RAD

Podaci o žrtvama nasilja prijavljenih u Centrima za socijalni rad u toku 2014. godine za sve prijavljene slučajeve (žene, djecu, muškarce, stara lica):

NASILJE po Centru za socijalni rad, na 31.12.2014.					totali po CSR	NASILJE po Centru za socijalni rad, na 31.12.2014.					totali po CSR
31.12.2014.	ŽRTVE					31.12.2014.	VRSTE NASILJA				
CSR	djeca	žene	muškarci	stara lica		CSR	fizičko	emocionalno	seksualno	ekonomsko	
Nikšić	50	60	18	9	137	Nikšić	62	75	0	0	137
Berane	81	15	4	2	102	Berane	23	68	3	8	102
Podgorica	62	34	2	2	100	Podgorica	48	52	0	0	100
Cetinje	1	10	4	3	18	Cetinje	1	17	0	0	18
Kotor	25	16	2	1	44	Kotor	23	30	2	9	64
Rožaje	13	24	3	2	42	Rožaje	26	9	3	4	42
Bar	7	27	5	2	41	Bar	28	14	3	1	46
Plav	21	8	0	0	29	Plav	8	29	0	0	37

Herceg Novi	20	23	4	3	50	Herceg Novi	20	26	1	4	51
Pljevlja	1	39	3	8	51	Pljevlja	28	17	0	6	51
Bijelo Polje	29	25	5	1	60	Bijelo Polje	23	34	1	2	60
Total	310	281	50	33		Total	290	371	13	34	
Total	674					Total	708				

NASILJE, po Centru za socijalni rad, na 31.12.2014.										
31.12.2014.	PREDUZETE MJERE									
CSR	<i>savjetodavna pomoć</i>	<i>pravna pomoć</i>	<i>psihološka podrška</i>	<i>postavljanje staratelja</i>	<i>urađena procjena rizika</i>	<i>izrada IP za žrtvu</i>	<i>određivanje voditelja slučaja</i>	<i>određivanje pouzdanosti iz CSR</i>	<i>ostalo*</i>	<i>totali po CSR</i>
Nikšić	137	3	57	3	137	34	0	0	27	398
Berane	102	21	102	1	81	17	0	0	0	324
Podgorica	81	64	49	2	25	40	0	0	0	261
Cetinje	18	0	0	0	0	0	0	0	0	18
Kotor	17	17	9	6	6	0	6	6	0	67
Rožaje	18	13	7	3	6	11	14	3	2	77

Bar	23	17	17	0	10	1	0	0	0	68
Plav	29	8	0	7	8	0	0	0	0	52
Herceg Novi	31	17	18	0	31	21	0	3	0	121
Pljevlja	51	51	34	0	33	28	51	3	0	251
Bijelo Polje	60	19	29	2	0	3	0	0	0	113
Total	567	230	322	24	337	155	71	15	29	
Total	1750									

* u BP 17 djece i 5 nenasilnih roditelja smješteno u CPDP

NASILJE po Centru za socijalni rad, na 31.12.2014.					
31.12.2014.	VRSTE NASILJA				
CSR	<i>fizičko</i>	<i>emocionalno</i>	<i>seksualno</i>	<i>putem interneta</i>	totali po CSR
Nikšić	30	19	0	1	50
Berane	4	53	3	0	60
Podgorica	36	49	0	0	85
Cetinje	0	1	0	0	1
Kotor	12	12	2	1	27
Rožaje	26	9	3	4	42
Bar	4	0	3	0	7
Plav	21	21	0	0	42
Herceg Novi	5	20	0	0	25
Pljevlja	1	1	0	0	2
Bijelo Polje	10	19	0	0	29
Total	149	204	11	6	370
Total	370				

NASILJE po Centru za socijalni rad, na 31.12.2014.											
31.12.2014.	PREDUZETE MJERE										
CSR	<i>izrada IP za žrtvu</i>	<i>postavljanje staratelja</i>	<i>uradna procjena rizika</i>	<i>izmještanje nasilnika iz porodice</i>	<i>*izmještanje djeteta uradna procjena rizika</i>	<i>određivanje voditelja slučaja</i>	<i>pokretanje postupka pred sudom</i>	<i>određivanje povjerljivog lia iz CSR</i>	<i>ostalo*</i>	<i>totali po CSR</i>	
Nikšić	21	2	50	0	2	0	1	0	0	76	
Berane	3	1	81	0	1	0	1	0	0	87	
Podgorica	38	2	22	0	1	0	0	0	0	63	
Cetinje	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	savjetodavno
Kotor	0	6	0	0	6	0	10	0	0	22	
Rožaje	18	13	7	3	6	11	14	3	2	77	
Bar	1	0	3	0	0	0	0	0	0	4	
Plav	21	0	21	2	4	0	2	0	0	50	
Herceg Novi	20	1	20	0	1	0	0	1	0	43	
Pljevlja	1	0	1	0	0	1	0	0	0	3	
Bijelo Polje	4	2	0	0	17	0	1	0	0	24	
Total	127	27	205	5	38	12	29	4	3		
Total	450										

*u BP 17 djece i 5 nenasilnih roditelja smješteno u CPDP

Nasilje – slučajevi nasilja prijavljeni na timovima u centrima za socijalni rad

NASILJE, timovi, na 31.12.2014.					totali po CSR	NASILJE, timovi, na 31.12.2014.				
CSR	ŽRTVE					CSR	VRSTE NASILJA			
	djeca	žene	muškarci	stara lica			fizičko	emocionalno	seksualno	ekonomsko
Nikšić	5	12	0	0		17	Nikšić	16	1	0
Berane	15	4	0	2	21	Berane	9	7	0	5
Podgorica	13	2	1	0	16	Podgorica	7	7	0	0
Kotor	4	4	0	2	10	Kotor	4	3	0	3
Rožaje	13	24	3	2	42	Rožaje	26	9	3	4
Bar	7	9	0	0	16	Bar	7	5	3	1
Plav	12	8	0	0	20	Plav	8	20	0	0
Herceg Novi	45	27	2	1	75	Herceg Novi	25	40	6	4
Pljevlja	1	3	0	0	4	Pljevlja	4	0	0	0
Bijelo Polje	27	9	1	1	38	Bijelo Polje	22	14	1	1
Total	142	102	7	8		Total	128	106	13	18
Total	259					Total	265			

NASILJE, timovi, na 31.12.2014.									
CSR	PREDUZETE MJERE								
	<i>saветodavna pomoć</i>	<i>pravna pomoć</i>	<i>psihološka podrška</i>	<i>postavljanje staratelja</i>	<i>urađena procjena rizika</i>	<i>izrada IP za žrtvu</i>	<i>određivanje voditelja slučaja</i>	<i>određivanje ponovljivog lia iz CSR</i>	<i>ostalo*</i>
Nikšić	17	0	8	1	17	0	0	0	0
Berane	21	4	21	1	15	21	0	0	0
Podgorica	14	8	8	1	0	13	0	0	0
Kotor	10	6	7	0	10	10	0	0	0
Rožaje	18	13	7	3	6	11	14	3	2
Bar	16	13	16	0	2	2	0	0	2
Plav	28	8	28	0	6	8	0	0	0
Herceg Novi	75	33	56	2	75	50	0	3	0
Pljevlja	4	4	4	0	4	0	0	0	0
Bijelo Polje	38	13	8	2	0	2	0	0	2
Total	241	102	163	10	135	117	14	6	6
Total	794								

*u BP 17 djece i 5 nenasilnih roditelja smješteno u CPDP

NASILJE, timovi, samo djeca, na 31.12.2014.				
CSR	VRSTE NASILJA			
	<i>fizičko</i>	<i>emocionalno</i>	<i>seksualno</i>	<i>putem interneta</i>
Nikšić	4	1	0	0
Berane	5	5	0	0
Podgorica	7	7	0	0
Kotor	2	1	1	0
Rožaje	5	4	1	3
Bar	4	0	3	0
Plav	0	12	0	0
Herceg Novi	11	29	5	0
Pljevlja	1	0	0	0
Bijelo Polje	13	14	0	0
Total	52	73	10	3
Total	138			

NASILJE, timovi, samo djeca, na 31.12.2014.									
CSR	PREDUZETE MJERE								
	<i>izrada IP za žrtvu</i>	<i>postavljanje staratelja</i>	<i>urađena procjena rizika</i>	<i>izmještanje nasilnika iz porodice</i>	<i>*izmještanje djeteta urađena procjena rizika</i>	<i>određivanj e voditelja slučaja</i>	<i>pokretanje postupka pred sudom</i>	<i>određivanje povjerljivog lia iz CSR</i>	<i>ostalo*</i>
Nikšić	5	1	5	0	1	0	0	0	0
Berane	15	1	15	1	1	0	1	0	0
Podgorica	13	2	13	0	0	0	0	0	0
Kotor	4	1	4	0	1	0	0	0	0
Rožaje	13	3	7	0	0	5	13	3	2
Bar	1	0	3	0	0	0	0	0	0
Plav	12	0	0	1	0	0	1	0	0
Herceg Novi	45	2	45	0	2	0	1	1	0
Pljevlja	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Bijelo Polje	2	2	0	0	17	0	0	0	0
Total	110	12	93	2	22	5	16	4	2
Total	266								

*u BP 17 djece i 5 nenasilnih roditelja smješteno u CPDP

NASILJE po timu										
31.12.2014.	Djeca po polu i uzrastu								djeca po statusu	
	djevojke				djecaci					
	0-5	6-10	11-15	16-18	0-5	6-10	11-15	16-18	raseljena	domicilna
Nikšić	0	0	0	1	1	0	3	0	0	5
Berane	0	3	3	0	2	4	3	0	0	0
Podgorica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kotor	1	1	1	0	0	1	0	0	1	3
Rožaje	2	3	1	1	1	2	3	0	0	13
Bar	0	1	2	0	1	1	2	0	1	6
Plav	2	2	2	0	2	4	0	0	0	12
Herceg Novi	1	1	7	12	1	2	8	13	0	45
Pljevlja	0	0	1	0	0	0	0	0	-	-
Bijelo Polje	2	5	8	7	0	3	1	1	1	26
Total	8	16	25	21	8	17	20	14	3	110
Total	70				59				113	
Total	129									

- nema podataka

NASILJE po timu, nad ženama 2014.												
CSR	BRAČNI STATUS											
	u braku		preko 50	vanbračna zajednica			razvedene		preko 50	ostalo		preko 50
	18-35	35-50		18-35	35-50	preko 50	18-35	35-50		18-35	35-50	
Nikšić	3	39			11			5				2
Berane	2	3	4	2	3		1	3	1			
Podgorica	5	1		4			1			3		
Kotor	3	1		4	4		1	2				1
Rožaje	1	1	1	1	1							
Bar	3	6		2	5		2	5		1	1	
Plav	2			1			3		1	1		
H. Novi	6	4	1	7	2	1	2	3				1
Pljevlja	20	18	1									
Bijelo Polje	10	12		1			2					
Total	55	85	7	22	26	1	12	18	2	5	1	4
Total	147			49			32			10		
238												

NASILJE po timu, nad ženama 2014.									
CSR	OBRAZOVNI NIVO								
	OŠ			SSS			VSS		
	18-35	35-50	preko 50	18-35	35-50	preko 50	18-35	35-50	preko 50
Nikšić			2	2	53		1	2	
Berane	2	1	2	3	6	3		2	
Podgorica	6	1		7					
Kotor	2	5	1	4	2		1	1	
Rožaje	1	2		1	1				
Bar		5		7	7		1	5	
Plav	4		1	3					
H. Novi	2	1	1	9	6	2	4	2	
Pljevlja		8	1	19	10		1		
B.Polje	13	5		7					
Total	30	28	8	62	85	5	8	12	0
Total	66			152			20		
238									

NASILJE po timu		
CSR	ZAPOSLENOST	
	zaposlene	nezaposlene
Nikšić	28	32
Berane	5	14
Podgorica	3	11
Kotor	8	8
Rožaje	1	4
Bar	7	18
Plav	1	7
H.Novi	9	18
Pljevlja	9	30
Bijelo Polje	5	20
Total	76	162
Total	238	

PODACI UPRAVE POLICIJE

Uprava policije je u 2014. godini podnijela 1249 prekršajnih prijava zbog izvršenih 1347 prekršaja iz člana 36 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Navedeni broj prekršaja učinjen je od strane 1336 izvršilaca, od kojih je 1103 muškog pola, a 233 ženskog pola. Broj žrtava izvršenih prekršaja iznosi 1372, od kojih je 472 muškog, a 900 ženskog pola.

U toku 2014. godine podnijete su 202 krivične prijave, za 206 krivičnih djela iz člana 220 Krivičnog zakonika (Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici), protiv 216 izvršilaca, od kojih su 184 muškog pola, a 32 ženskog pola. Broj žrtava izvršenih krivičnih djela iznosi 231, od kojih su 73 muškog, a 158 ženskog pola.

U 2014. godini, policijski službenici su u skladu sa članom 28 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, u 22 slučaja naredili učiniocu nasilja udaljenje ili zabranu vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje, i to 18 puta u CB Nikšić, a po dva puta u CB Pljevlja i OB Kotor.

Takodje, službenici Uprave policije su, u skladu sa čl.37 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, podnijeli 39 prijavu za zanemarivanje, i to u CB Podgorica 27, a u CB Nikšić 12.

Dostavljamo Vam podatke o broju izrečenih zaštitnih mjera i vrsti mjere, za čije je izvršenje, prema čl.33 stav 2 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, nadležna policija:

Vrsta zaštitne mjere	Udaljenje iz stana, čl.21	Zabrana približavanja, čl.22	Zabrana uznemiravanja i uhodjenja, čl.23
CB Podgorica	9		
CB Pljevlja	1	1	2

CB Nikšić	19	1	1
CB Bar		1	
CB Berane		3	13
CB H.Novi	1	1	15
OB Tivat	1		2
OB Kotor	2	1	2
OB Rožaje	1		1
OB Plav	2		
OB Ulcinj	3	6	
UKUPNO	39	14	36

Uprava policije kontinuirano ostvaruje saradnju sa svim društvenim subjektima koji učestvuju u prevenciji, sprječavanju i suzbijanju nasilja u porodici. Takođe, i kroz učešće policijskih službenika u multidisciplinarnim timovima ostvaruje se koordinacija sa ostalim institucijama i na taj način obavještava o slučajevima nasilja, koji eventualno nijesu direktno prijavljeni policiji.

PODACI VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA CRNE GORE

I

1. Broj lica za koje su podnijete krivične prijave - 215
2. Iz ranijeg perioda prenijeto u rad krivičnih prijava protiv koliko lica - 37
3. Ukupno bilo u radu krivičnih prijava protiv koliko lica - 252

(U 2014.godini primljeno je krivičnih prijava protiv 215 lica, iz ranijeg perioda prenijeto u rad krivičnih prijava protiv 37 lica, tako da je ukupno bilo u radu krivičnih prijava protiv 252 lica.)

II

1. Odbačeno krivičnih prijava protiv koliko lica - 66
2. Odloženo krivično gonjenje protiv koliko lica - 4
3. Optužnica protiv koliko lica (uključujući optužnice prenijete iz ranijih godina) - 12
4. Optužni predlozi protiv koliko lica 158

(U 2014.godini u radu je bilo ukupno 246 optuženja, zajedno sa optuženjima koji su prenijeti iz ranijih godina)

III

1. Protiv koliko je lica na kraju 2014.godine bilo neriješenih slučajeva - 45

2. Broj istraga protiv koliko lica - /
3. Broj istraga iz ranijih godina protiv koliko lica - /
4. Broj obustavljenih istraga protiv koliko lica - /.

PODACI VRHOVNOG SUDA CRNE GORE

Član KZ CG	Ukupno o radu	Ukupno riješenih	Vrste odluka					Vrsta kazne					Ukupno pravosnažno	Vrste odluka					Vrsta kazne				
			Osuđujuće	Oslobađajuće	Odbijaju se	Obustava	Odbačaj	Uсловna kazna	Zatvorska	Rad u javnom interesu	Novčana kazna	Mjere/opomene/ostalo		Osuđujuće	Oslobađajuće	Odbijajuće	Obustava	Odbačaj	Uсловna kazna	Zatvorska	Rad u javnom interesu	Novčana kazna	Mjere/opomene/ostalo
220	233	144	120	12	10	2		71	30	5	9	5	95	83	4	6	2		54	17	4	6	2

PODACI VIJEĆA ZA PREKRŠAJE CRNE GORE

1. Podaci o broju predmeta u radu i broju završenih predmeta

U periodu od 01.01.2014. do 31.12.2014. godine, područni organi za prekršaje su imali **ukupno u radu 1.455 predmeta** iz oblasti Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, od čega 291 predmet koji je prenijet iz 2013. godine i 1.164 predmeta primljenih u toku 2014. godine.

Na kraju izvještajnog perioda ukupno je završeno 935 predmeta ili 64,26 % predmeta.

2. Način rješavanja predmeta

Završeni predmeti riješeni su na način što su donijete sljedeće odluke, i to:

- 252 novčanih kazni,
- 94 kazni zatvora,
- 133 uslovnih osuda;
- 85 opomena;
- 82 obustave;
- 7 vaspitnih mjera;
- 8 odbačaja,
- 254 oslobađajućih odluka i
- 247 zaštitnih mjera (20 samostalno i 227 uz kaznu)

2. 1. Poseban pregled izrečenih zaštitnih mjera

Izrečene su sljedeće zaštitne mjere:

- 60 zabrana približavanja žrtvi;
- 11 obavezno psihijatrijsko liječenje;
- 41 udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje;
- 108 zabrana uznemiravanja i uhođenja;
- 2 obavezan psihosocijalni tretman;
- 22 obavezno liječenje od zavisnosti od alkoholizma;
- 2 obavezno liječenje od zavisnosti od opojnih droga;
- 1 udaljenje sa teritorije CG;

3. Podaci o predmetima koji su bili u radu Vijeća u postupku po žalbi

U periodu od 01.01.2014. do 31.12.2014. godine, Vijeće za prekršaje Crne Gore je u postupku po žalbama primilo u rad 87 predmeta iz oblasti Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Navedeni predmeti su završeni na način što su 52 prvostepene odluke potvrđene, 13 preinačeno, dok su u 22 predmeta prvostepene odluke ukinute.

PODACI MINISTARSTVA ZDRAVLJA

Javne zdravstvene institucije su dostavile sledeće podatke o broju slučajeva nasilja:

- Broj prijavljenih slučajeva nasilja nad ženama 155, nad djecom 24, starim osobama 8 i muškarcima 5,
- Vrsta povreda kod žena i djece su lakše tjelesne povrede sa povredom glave, ruku, grudnog koša i ledja, nagnječenje glave i lica, kod starih osoba su prijavljene lakše tjelesne povrede, a kod muškaraca lakše tjelesne povrede, razderotina karlične i lumbalne regije.
- Broj realizovanih psihosocijalnih tretmana za muškarce počinioc nasilja je 25, osam je realizovano u Domu zdravlja Berane, jedan u Domu zdravlja Bar, dok 16 psihosocijalnih tretmana za muškarsce počinioc nasilja, kojima je presudama nadležnih sudova, zbog nasilja u porodici, izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi je sprovedeno u Specijalnoj bolnici za psihijatriju Kotor, što se smatra značajnim udjelom u ukupnom broju od 75 sudskih pacijenata. U Domu zdravlja Berane psihosocijalni tretman podrške žrtvama nasilja je imalo 12 osoba ženskog pola dok je u Domu zdravlja Bar psihosocijalni tretman obezbijedjen dvojici muškaraca.

Pojedine ustanove su obavijestile da njihove sumnje na porodično nasilje nijesu dokazane kao posljedica nespremnosti pacijenata da se izjasne o tome. Takođe imamo napomenu od Zavoda za hitnu medicinsku pomoć koji naglašavaju nedostatak kvalitetnih uslova za vođenje neophodnih evidencija usled neadekvatne softverske podrške.

U nastavku je tabelarni prikaz podataka.

Podaci o prijavljenim slučajevima nasilja za 2014. godinu

Institucija	Broj prijavljenih slučajeva nasilja nad				Vrsta povrede kod				Broj realizovanih psihosocijalnih tretmana			
	ženama	djecom	Starim osobama	muškarcima	žena	djece	starih osoba	muškaraca	za počinioca nasilja		za žrtve nasilja	
									žene	muškarci	žene	muškarci
Zavod za hitnu medicinsku pomoć Crne Gore	110	15	-	2	Glave, ruka, grudnog koša i ledja	Glave, ruka, grudnog koša i ledja	-	Povrede lica	-	-	-	-
Montefarm Apoteke Crne Gore	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Klinički centar Crne Gore	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Institut za zdravlje												
JAU „Montefarm“												
Fond za zdravstveno osiguranje												
Dom zdravlja Podgorica												

Dom zdravlja Bar	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2
Dom zdravlja Bijelo Polje												
Dom zdravlja Budva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Berane	5	2	3	-	Lakše tjelesne povrede	Lakše tjelesne povrede	Lakše tjelesne povrede	-	-	8	12	-
Dom zdravlja Andrijevica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Cetinje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Danilovgrad												
Dom zdravlja Herceg Novi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Kotor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Kolašin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Mojkovac												
Dom zdravlja Nikšić												
Dom zdravlja Pljevlja												
Dom zdravlja Plav	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Rožaje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dom zdravlja Tivat												
Dom zdravlja Ulcinj												

Opšta bolnica Bar	20	3	3	-	Y04, S80, S09, S43.4, S50.1, S90	-	-	-	-	-	-	-
Opšta bolnica Bijelo Polje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opšta bolnica Berane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opšta bolnica Cetinje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opšta bolnica Kotor												
Opšta bolnica Nikšić	19	1	2	1	S.00; S.30; S.50; S003	S.00	S.30 S.00	S.00	0	0	0	0
Opšta bolnica Pljevlja												
Specijalna bolnica za plućne bolesti Brezovik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Specijalna bolnica za psihijatriju Dobrota	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-
Specijalna bolnica za ortopediju, neurohirurgiju i neurologiju Risan	1	-	-	1	Nagnječenje glave i lica	-	-	Razderotina karlične i lumbalne regije	-	-	-	-
Institut „Dr Simo Milošević“ Igalo												
UKUPNO:	155	24	8	5	Lakše tjelesne povrede, kao i povrede glave, nagnječenje glave i lica, ruka, grudnog koša i ledja	Lakše tjelesne povrede kao i povrede glave, ruka, grudnog koša i ledja	Lakše tjelesne povrede	Lakše tjelesne povrede, razderotina karlične i lumbalne regije		25	12	2

PODACI NVO SEKTORA

Ženskim nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom žena i djece žrtava nasilja tokom 2014 godine za pomoć se obratilo 965 osoba.

Pravna pomoć obezbijedena je za 521 klijenticu, od čega je zastupanja pred sudom bilo u 51 slučaju, pravnih savjeta 298, i pravnih podnesaka 176 (tužbe, privremene mjere, predlozi za izvršenje, odgovori na tužbe, prijave...)

Usluga povjerljivog lica, koja predstavlja praćenje klijentica tokom procesa izlaska iz nasilja kroz sve institucije uključujući i pravosudne organe obuhvaćeno je 246 žena⁴

Smještaj u skloništima u Podgorici, Nikšiću i Pljevljima, obezbijeđen je za 291 osobu od čega je bilo 135 žena i 156-oro djece⁵.

Psihološka pomoć je obezbijedena za 168 klijentica.

Grupama samopodrške koje su se organizovale u cilju povećanja kapaciteta žena sa iskustvom nasilja za prevazilaženje negativnih efekata nasilja, obuhvaćeno je 45 žena.

Sistem zaštite od nasilja u porodici treba da prepozna značaj osnaživanja žena, jednakosti, seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava mladih ljudi na kvalitetno obrazovanje, efikasne vještine za poboljšanje životnog standarda i mogućnosti za zapošljavanje, kao neophodne uslove za dostizanje njihovog punog potencijala. Skloništa za žrtve nasilja pružaju važnu psihosocijalnu podršku žrtvama i treba da budu sastavni dio mreže pomoći.

Potrebno je pojačati aktivnosti za podizanje svijesti među policijom, sudstvom, tužiocima, u široj javnosti o ozbiljnosti nasilja u porodici i njegovom štetnom uticaju na živote žrtava. Neophodno je osigurati da se slučajevi nasilja u porodici temeljno istraže i da se počinioци krivično gone, da budu kažnjeni odgovarajućim sankcijama, kao i da se žrtvama adekvatno nadoknadi šteta.

Nedostaje tretman učinioca nasilja, osim sankcije, odnosno zaštitne mjere koja se izriče u postupku, a rad sa učiniocem nasilja je obavezan i potreban u smislu njegove resocijalizacije i praćanja izvršavanja usvojenih mjera, kao i vraćanja u normalne tokove života.

Problemi koji se javljaju u praksi su: nedovoljna informisanost društvene sredine, pa i samih stručnjaka o raširenosti ove pojave, nedostatak specifičnih znanja i vještina, neadekvatno zbrinjavanje i tretman djece žrtava nasilja, kao i nepovezanost i nedostatak saradnje između različitih institucija.